

'Mijn laatste kerst'

Een ingelijste Dali van thuis, een Feyenoord-shirt en een paar flessen wijn. Chris Schrijver (72) heeft vertrouwde spullen om zich heen in het hospice. Hier brengt hij zijn laatste kerst door. „Mijn vrouw en kinderen komen gourmetten”, zegt de levensgenieter uit Soest. Hij heeft 'vrede met de dood', maar houdt de regie in eigen hand. „Ik ben ongeneeslijk ziek, er is niks meer aan te doen. Dat accepteer ik, ik moet wel.”

In november 2017 krijgt Chris Schrijver de diagnose blaaskanker. „Je hebt misschien nog twee maanden te leven”, zei de oncoloog. Maar na de chemotherapie pakt hij wonderwel zijn leven weer op. Afgelopen voorjaar ondergaat hij een operatie omdat de tumor in de weg zit. „Toen hebben ze me op de verkeerde matras gelegd.” Binnen twee dagen heeft hij een ernstige doorligwond. Pas drie maanden later verlaat hij het ziekenhuis. „De chirurg vertelde me dat ze niks meer voor me konden doen en dat ik maar moest genieten van de paar weken die ik nog had. Dat was schrikken.” Pijn voelt hij niet. Dat komt door zijn dwarslaesie, overgehouden aan een auto-ongeluk op 13 april 1993 in Baarn. Chris Schrijver is onderweg naar huis. Zijn vrouw Jeannet heeft die avond de auto nodig. Maar om half acht staan er twee agenten aan haar deur. „Ze zijn twee uur bezig geweest om me uit de auto te zagen. Een halve centimeter verder en ik was er niet meer geweest.”

Zwart gat

Na drie weken ontwaakt hij uit coma. „Ik weet niets meer van het ongeluk, dat is een zwart gat.” Hij hoort dat hij nooit meer zal kunnen lopen. „Een kwartier had ik het heel moeilijk. Vervolgens dacht ik: ik heb een vrouw, twee kinderen, ben 45 jaar, ik móet verder.” Bijna een jaar revalideert hij in De

Hoogstraat in Utrecht. „Topspoor's Morgens om tien uur smijten ze je in het water om je armen te trainen.” In het begin kan hij alleen zijn vingers bewegen, aan het einde kan hij zichzelf aankleden en douchen. „Het was een heilig moeten. Ik wil niet dat anderen mij helpen, met wat dan ook.” Een vrijwilligster brengt thee. Tien weken ligt hij nu in het hospice. Thuis overlijden is een 'no go'. „Ik moet er niet aan denken dat ze me over de schouder tillen, met de lift van vier hoog naar beneden, terwijl iedereen staat te kijken.” Het is ook om zijn echtgenote te ontlasten. „Ik wil niet dat ze als een gastvrouw bezoek voor mij thuis moet ontvangen.” Een diepe hoest. Voorzichtig neemt hij een slok thee. „Mijn kop is zo helder als wat. De dokter zei: 'Chris, je bovenkant is prima, maar de onderkant is doodziek'. Als je pijn had gevoeld was je óf al overleden, óf je had zo zwaar onder de morfine gezeten dat je nergens meer vanaf had geweten.”

Euthanasie

Schrijver - een beer van een vent, met armen als boomstammen en een twinkl in zijn ogen - draait er niet om heen. „Ik ben hier gekomen om te overlijden. Het duurt me eigenlijk veel te lang. Van mij had het al mogen gebeuren. Het liefst sterf ik op natuurlijke wijze. Maar ik ben niet kapot te krijgen. Als ik oud en nieuw overleef, moet je er op rekenen dat ik in januari euthanasie laat doen. Dat heb ik na de diagnose in 2017 geregeld en vervolgens vaak besproken. Ik lig 24 uur per dag, kom niet meer buiten. Ik wil niet verder leven in een bed.” Schrijver ziet er niet tegenop. „Ik heb alles goed geregeld, privé en zakelijk. Met Jeannet en mijn kinderen Tim en Suzan bespreek ik alles. Die zeggen, 'pa, jij bepaalt zelf wat je wilt. Liefst was ik tot mijn goste doorgestaan. Maar dat kan niet. Dat moet ik accepteren, of ik nou wil of niet.”

De verkoop onlangs van zijn bedrijf De Beukelaer Wijnimport aan wijnhandelaar Leon Gommers valt hem zwaar. „Mijn werk was mijn hobby.” Elke woensdag trekt hij samen met een wijnkameraad een topfles van tachtig, negentig euro open. Dan wordt de droge Drentse worst van het plafond gehaald en in flinterdunne plakjes gesneden. Blokjes kaas erbij. „Genieten maar.” Twintig pillen per dag slikt Schrijver, maar wijn smaakt hem prima. „Het leven is te kort om slechte wijn te drinken.” Als kind hebben zijn ouders een naaimachinewinkel in Baarn. Hij mag mee op pad met zijn buurman die een drankengroothandel heeft. „Ik denk dat ik daardoor in de drankenbusiness terecht ben gekomen.” Later, in loondienst van distilleerders als Bols, doet hij de inkoop

voor slijterijen in Amsterdam, Den Haag en Hilversum. Hij wordt weggekocht als vertegenwoordiger. „Dit kan ik ook”, toen ben ik voor mezelf begonnen.” **Droogtemaakt** Als een zakenpartner rare fratsen uithaalt gaat de tent failliet. „We vonden hem in een hotelkamer op de Veluwe, hij had zich dood gedronken.” Zelf is Schrijver niet verslavingsgevoelig. „Ik heb collega's naar de knoppen zien gaan. Die buurman van de drankengroothandel rolde elke vrijdag als een balletje uit de taxi. 'Dat nooit', besloot ik. Januari was altijd mijn droogtemaakt. Ik wilde mijn hand zonder trillen recht vooruit kunnen houden.” De afgelopen weken zijn een afscheidstournee van het leven. Met de wensambulance bezoekt hij in

Wijnhandelaar Chris Schrijver brengt zijn laatste kerst door in een hospice.

FOTO HMC

Ik ben ongeneeslijk ziek. Dat accepteer ik, ik moet wel

Chris Schrijver

november nog één keer Feyenoord. Een autistische jongen met wie hij tien jaar in het gehandicaptenvak van de Kuip zit, schenkt hem een ingelijste poster van het Feyenoord-logo met een rolstoel. „Chris, zei hij, 'you'll never walk alone'. Dat was heel emotioneel.” Nog steeds heeft Schrijver contact met de mannen van het 7e voetbalelftal van SO Soest, dat hij jarenlang leidde. „Die jongens, toen 25 jaar, wilde ik leren omgaan met iemand met een handicap.” Als het team een uitstapje naar België, Kijkduin of Texel maakt gaat de coach mee. „Ze waren nooit voorzichtig met me. Eén zo'n gast duwde mij tegen een boomstronk en ik sodemieterde zo de rolstoel uit. Ik wilde niet behandeld worden als een watje. Ik was hun gelijke.” Als de voetballers een nachtelijke duik in zee nemen, laten ze Schrij-

ver doodleuk achter op de parkeerplaats. „Die rotzakken bleven een half uur weg. We hebben vreselijk veel schik gehad.” Het is het eerste elftal met een coffeeshop als shirtoord-logo met een rolstoel. „Chris, zei hij, 'you'll never walk alone'. Dat was heel emotioneel.” Nog steeds heeft Schrijver contact met de mannen van het 7e voetbalelftal van SO Soest, dat hij jarenlang leidde. „Die jongens, toen 25 jaar, wilde ik leren omgaan met iemand met een handicap.” Als het team een uitstapje naar België, Kijkduin of Texel maakt gaat de coach mee. „Ze waren nooit voorzichtig met me. Eén zo'n gast duwde mij tegen een boomstronk en ik sodemieterde zo de rolstoel uit. Ik wilde niet behandeld worden als een watje. Ik was hun gelijke.” Als de voetballers een nachtelijke duik in zee nemen, laten ze Schrij-

ver doodleuk achter op de parkeerplaats. „Die rotzakken bleven een half uur weg. We hebben vreselijk veel schik gehad.” Het is het eerste elftal met een coffeeshop als shirtoord-logo met een rolstoel. „Chris, zei hij, 'you'll never walk alone'. Dat was heel emotioneel.” Nog steeds heeft Schrijver contact met de mannen van het 7e voetbalelftal van SO Soest, dat hij jarenlang leidde. „Die jongens, toen 25 jaar, wilde ik leren omgaan met iemand met een handicap.” Als het team een uitstapje naar België, Kijkduin of Texel maakt gaat de coach mee. „Ze waren nooit voorzichtig met me. Eén zo'n gast duwde mij tegen een boomstronk en ik sodemieterde zo de rolstoel uit. Ik wilde niet behandeld worden als een watje. Ik was hun gelijke.” Als de voetballers een nachtelijke duik in zee nemen, laten ze Schrij-

ver doodleuk achter op de parkeerplaats. „Die rotzakken bleven een half uur weg. We hebben vreselijk veel schik gehad.” Het is het eerste elftal met een coffeeshop als shirtoord-logo met een rolstoel. „Chris, zei hij, 'you'll never walk alone'. Dat was heel emotioneel.” Nog steeds heeft Schrijver contact met de mannen van het 7e voetbalelftal van SO Soest, dat hij jarenlang leidde. „Die jongens, toen 25 jaar, wilde ik leren omgaan met iemand met een handicap.” Als het team een uitstapje naar België, Kijkduin of Texel maakt gaat de coach mee. „Ze waren nooit voorzichtig met me. Eén zo'n gast duwde mij tegen een boomstronk en ik sodemieterde zo de rolstoel uit. Ik wilde niet behandeld worden als een watje. Ik was hun gelijke.” Als de voetballers een nachtelijke duik in zee nemen, laten ze Schrij-

Hospice

In Hospice De Luwte in Soest brengen mensen de laatste fase van hun leven door. Genezen is niet meer mogelijk. Het vrijstaande huis biedt woonruimte aan vier gasten. Vrijwilligers bieden 24 uur per dag ondersteuning en begeleiding. De medische zorg gebeurt door de huisarts van de gast. Een team van verpleegkundigen is verbonden aan het hospice. Gasten hebben een eigen kamer. Er is een gezamenlijke woonruimte en grote tuin. Naasten kunnen blijven slapen in een logeerkamer.

gekste kastelen verbleven. Die herinneringen zitten allemaal in mijn kop. Daar teer ik nu op.”

Schop onder je kont

„Tegen mensen die achter de geraniums kruipen, zeg ik: niet doen! Ga naar buiten. Doe zoveel mogelijk dingen als fysiek kan. Ga op een club. 'Ja maar ik ben zo moe?' Gelul! Schop onder je kont en doorgaan. Anders word je een echte zuurpruim. Wil niemand je meer zien. Wat heb je dan nog aan het leven?” Schrijver is altijd bezig, zit in besturen van gehandicapten- en sportorganisaties. Hij richt twee sportprojecten op voor mensen met een lichamelijke beperking. In Bunschoten loopt het project twintig jaar, in Soest vijftien jaar. „Het haalt mensen, die niet terecht kunnen bij andere sportverenigingen, uit hun isolement. En dat gaat door, ik laat wat na.” Vrienden zoeken hem op in het hospice. „Het is dubbel. Geweldig dat ze komen, maar bij het afscheid weet je dat je elkaar niet meer ziet. Je knipt weer wat door.” Het afscheid van zijn gezin is het allermoeilijkst. „Ik weet ook niet hoe me dat zal afgaan. Sinds mijn dwarslaesie ben ik hartstikke emotioneel. Bij een stompzinnig televisieprogramma zit ik al te janken. Dan zegt mijn vrouw: ja hoor, daar

gaat-ie weer. Op een of andere manier kan ik dat niet controleren.” Met spijt in zijn stem: „Ik zou volgend jaar 16 september vijftig jaar getrouwd zijn.” Aan de muur hangt een foto van het veertigjarige bruilofsfeest. Het stel leert elkaar in 1968 kennen in de trein. „De eerste keer kwam ze per ongeluk naast me zitten. Een knappe, mooie meid. De volgende keer hield ik het plekje al voor haar vrij.” Het is 'liefde al voor haar gezicht'. „Maar ons vijftigjarige huwelijk maak ik niet meer mee. Dat is vreselijk jammer.”

Opstandig

Heel soms is hij opstandig. „Verdomme, waarom moet mij dit overkomen? Eerst dat ongeluk en dan die kankerzool er overheen. Heb ik nog niet genoeg meegeemaakt? Maar ik ben niet depressief, zit niet bij de pakken neer. Ik zit alleen te wachten tot het einde komt.” „Ik wil altijd winnen, al kan ik goed tegen mijn verlies. Maar deze strijd kon ik niet winnen. Zo komt dat op mijn rouwkaart te staan. Dit was echt teveel voor me.” Hij schiet vol. „Ik heb op de bodem van de put gezeten, maar het is me gelukt alles uit het leven te halen.”

Annamarie de Jong